

ФОРЕНЗІК ЯК МЕТОД РОЗСЛІДУВАННЯ ВНУТРІШНЬОКОРПОРАТИВНИХ ВИПАДКІВ ШАХРАЙСТВА

FORENSIC AS A METHOD OF INVESTIGATION OF INTERNAL CORPORATE CASES OF FRAUD

У статті розглянуто новий для української облікової теорії термін «форензик». Його роль, значення та впровадження обумовлено збільшенням випадків шахрайства, для регулювання і запобігання яких він призначений. У результаті аналізу та систематизації наукових публікацій представлено авторське визначення цього поняття. Визначено головну мету проведення форензик, а саме виявлення фактів шахрайства, фінансових зловживань, а також інших злочинних дій з боку управлінського персоналу, працівників, третіх осіб; виявлення ризиків зловживань та розроблення системи заходів щодо їх усунення. Виділено основні характеристики, що відрізняють форензик від аудиту. Представлено концептуальну модель форензик як методу розслідування внутрішньокорпоративних випадків шахрайства. Визначено, що для вітчизняних компаній форензик не може бути використаний повністю, оскільки недостатньо передумов для його поширення. Окреслено перспективи розвитку та використання в українських компаніях форензик як сучасного методу проведення фінансових розслідувань корпоративних шахрайств.

Ключові слова: форензик, економічні злочини, шахрайство, аудит, форензик-спеціалісти.

В статті розглянуто новий для української учетної теорії термін «форен-

зик». Его роль, значение и внедрение обусловлены увеличением случаев мошенничества, для регулирования и предотвращения которых он предназначен. В результате анализа и систематизации научных публикаций представлено авторское определение этого понятия. Определена главная цель форенестического расследования, а именно выявление фактов мошенничества, финансовых злоупотреблений, а также других преступных действий со стороны управленческого персонала, работников, третьих лиц; выявление рисков злоупотреблений и разработка системы мер по их устранению. Выделены основные характеристики, отличающие форензик от аудита. Представлена концептуальная модель форензик как метода расследования внутрикорпоративных случаев мошенничества. Обосновано, что для отечественных компаний форензик не может быть использован полностью, поскольку недостаточно предпосылок для его распространения. Обозначены перспективы развития и проведения в украинских компаниях форензик как современного метода проведения финансовых расследований корпоративных мошенничеств.

Ключевые слова: форензик, экономические расследования, мошенничество, аудит, форензик-специалисты.

УДК 657.6

<https://doi.org/10.32843/infrastruct38-59>

Дубініна М.В.

д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний
аграрний університет

Сирцева С.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний
аграрний університет

Янковська Т.Ю.

студентка
Миколаївський національний
аграрний університет

The article deals with the new concept "forensic" for Ukrainian accounting theory. Its role, importance and implementation are due to the increase in fraud cases, for which regulation and prevention is intended forensic. As a result of the analysis and systematization of scientific publications, the author's definition of this concept is presented. The concept "forensic" should mean: independent activity to identify, analyze, regulate financial, commercial, legal or other issues and develop procedures aimed at combating all types of corporate fraud; financial, legal, commercial business analysis services aimed at identifying and reducing the risks of fraud, illegal activities and unethical conduct in the field of economic activity, conflict resolution; a type of control, with its own special methods, which generalizes and combines accounting, auditing, analysis, forensics, court services, profiling. The main purpose of conducting forensics is the process of detecting fraud, financial abuse, and other criminal acts by management, employees, third parties, as well as identifying the risks of abuse and developing a system of measures to eliminate them. The main features that distinguish forensics from auditing are highlighted. It is found that the main difference between auditing and forensics is that the audit activity is regulated at the legislative level, but the requirements for mandatory forensics are not defined by law. Unlike auditing, forensic specialists use additional methods to investigate and detect fraud. Areas of additional knowledge necessary for a specialist to work in the field of forensics are: sociology, psychology, criminal law, business law, law enforcement, business and finance, information systems. The conceptual model of forensics as a method of investigation of intra-corporate fraud cases is presented. It has been determined that forensic companies cannot be used to the full, because there are not enough prerequisites for its distribution. Prospects for the development and use in Ukrainian companies of forensics as a modern method of conducting financial investigations of intra-corporate fraud cases are outlined.

Key words: forensic, economic investigations, fraud, audit, forensic-specialists.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання економічна безпека компанії відіграє ключову роль в успішному функціонуванні бізнесу. Сьогодні більшість керівників і власників проводить активну діяльність в цьому напрямі, оскільки корупція, розкрадання, шахрайство, неправомірні дії співробітників погіршують фінансовий стан компаній.

Крім того, в процесі ведення бізнесу доводиться постійно оцінювати ризики, враховувати можливі суперечки у фінансових, комерційних, правових та інших питаннях між бізнес-партнерами, здійснювати оцінювання бізнесу [1]. У зв'язку з цим вини-

кає необхідність залучення форензик-спеціалістів та застосування форензик як ефективного виду контролю, що дає змогу значно знизити ризики вчинення фінансових та економічних злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Допущені помилки та шахрайство, виявлені під час проведення форензик, – це питання, яке широко висвітлюється у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як Д. Долбнєва, А. Семенець, Г. Соломіна, Г. Стівенс, В. Суйц, Д. Крамблей, А. Хорин. Проте, незважаючи на безліч наукових публікацій, у яких досліджуються питання форензик-розслідування, сьогодні залишаються від-

критими питання розкриття сутності та поняття форензік як методу розслідування внутрішньокорпоративних випадків шахрайства.

Постановка завдання. Мета статті полягає в розгляді сутності поняття «форензік», встановленні та визначенні ролі форензік як методу розслідування внутрішньокорпоративних випадків шахрайства.

Виклад основного матеріалу дослідження. За даними щорічного дослідження "Reports of the Nations 2018", підготовленого профільною організацією Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), найбільш поширеними механізмами корпоративного шахрайства у світі є привласнення активів (misappropriation of the assets), підробка фінансової звітності (financial distortion) та корупція (bribery) [2].

В Україні, згідно з результатами Всесвітнього дослідження економічних злочинів та шахрайства у 2018 році, 48% вітчизняних компаній постраждали від економічних злочинів та шахрайства. Найпоширенішими видами шахрайства в Україні є хабарництво та корупція (73%), незаконне привласнення майна (46%), шахрайство у сфері закупівель товарів і послуг (33%), шахрайство у сфері управління персоналом (33%) та кіберзлочини (31%) [3].

Крім того, у вітчизняних компаніях спостерігається значне збільшення випадків шахрайства, скоєних співробітниками (з 28% у 2016 році до 56% у 2018 році), серед яких частка шахрайства, скоєного вищим керівництвом, також суттєво зросла (з 27% у 2016 році до 55% у 2018 році). Більш того, протягом останніх двох років шахрайство, скоєне співробітниками організації, майже в два рази більше, ніж шахрайство, скоєне третіми особами [3].

Основними способами виявлення шахрайства в Україні є внутрішній аудит і неофіційні внутрішні джерела. Останні у світі також є найбільш поширеним способом виявлення зазначених порушень, але, на відміну від України, для їх використання вибудовується ефективний і безпечний канал отримання інформації «гаряча лінія» (телефонна або у вигляді онлайн-форми). В Україні ж його використовують тільки 9% компаній і приблизно стільки ж сприймають як ефективний канал [3].

Щодо зовнішніх форм контролю (зовнішній аудит, залучення зовнішніх консультантів для проведення незалежних розслідувань), то вони явно недооцінюються. Досвід залучення зовнішніх консультантів для незалежних розслідувань мають лише 10% українських компаній. Однак, як показує практика, саме незалежний, незаангажований погляд зовнішнього фахівця на систему контролю й бізнес-процесів дає змогу створити якісну систему превентивних заходів протидії шахрайським діям і загалом підвищити ефективність бізнес-процесів компанії [4].

Для боротьби з цим явищем західні компанії використовують дієвий вид контролю, а саме форензік. Залучення спеціалістів у галузі форензік допомагає власникам бізнесу отримувати детальний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища компанії (corporate intelligence), виявляти шахрайства, оцінювати збитки від них, а також розуміти прийнятний механізм відшкодування шкоди та повернення активів [2].

Як і більшість юридичних термінів, поняття «форензік» прийшло з Древнього Риму. Латинське поняття "forensic" використовувалось для позначення публічних дискусій та укладення угод на велелюдних торгових площах.

Сьогодні під терміном «форензік» зазвичай розуміється діяльність, спрямована на виявлення та врегулювання спірних ситуацій з фінансових, правових та інших питань, а також економічне розслідування дій співробітників та організацій, що суперечать законодавчим актам та іншим принципам [5].

Проте в сучасній економічній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття «форензік». У табл. 1 представлено результати узагальнення підходів до визначення цього поняття за найпоширенішими методами.

Аналіз визначень, представлених у табл. 1, дав змогу дійти висновку про те, що з огляду на всі розглянуті підходи під поняттям «форензік» слід розуміти:

- незалежну діяльність з виявлення, аналізу, врегулювання фінансових, комерційних, правових або інших питань та розроблення процедур, спрямованих на протидію всім видам внутрішньокорпоративного шахрайства;

- послугу щодо аналізу фінансових, правових, комерційних питань з ведення бізнесу, спрямовану на виявлення та зменшення ризиків виникнення шахрайства, незаконних дій та неетичної поведінки у сфері господарської діяльності, врегулювання конфліктів;

- вид контролю з властивими йому особливими методами, що узагальнює й поєднує в собі бухгалтерський облік, аудит, аналіз, криміналістику, судові послуги, профайлінг, метою якого є процес виявлення фактів шахрайства, фінансових зловживань, а також інших злочинних дій з боку управлінського персоналу, працівників, третіх осіб, а також виявлення ризиків зловживань та розроблення системи заходів щодо їх усунення.

Форензік може бути відкритим (коли працівникам відомо про його проведення) або таємним (коли на підприємство під виглядом нового співробітника приходять проводити розслідування форензік-аудитор) [14].

Форензік має низку характеристик, які відрізняють його від інших видів контролю, таких як аудит (табл. 2).

Таблиця 1

Сучасні підходи до визначення поняття «форензик»

Підхід	Автор, джерело	Визначення
Як послуга	Г. Ойедокун [6]	Форензик – це сукупність незалежних ініціативних послуг, що надаються власникам або раді директорів компаніями різних організаційно-правових форм, а саме аудиторськими, консалтинговими та іншими спеціалізованими компаніями.
	С. Чернявський, О. Користін, В. Некрасов [7]	Форензик є послугою з виявлення та зменшення ризиків виникнення шахрайства, незаконних дій та неетичної поведінки у сфері господарської діяльності.
	В. Суйц, А. Хорин, Е. Козельцева [8]	Форензик – це сукупність незалежних ініціативних послуг, що надаються аудиторськими, консалтинговими та іншими спеціалізованими компаніями для власників, акціонерів, ради директорів компаній.
Як незалежне розслідування	М. Доан, Д. Маккі [9]	Форензик розглядається як детальний аналіз і вивчення фінансово-господарської діяльності організації, спрямовані на виявлення неправомірних дій працівників або третіх осіб, пов'язаних з посяганням на фінансові ресурси організації.
	Г. Стівенсон, Д. Крамблей [10]	Форензик – це діяльність, спрямована на виявлення, аналіз і врегулювання ситуацій за наявності між сторонами розбіжностей з питань, що містять значні економічні ризики.
Як комплекс наук різних сфер (бухгалтерського обліку, судових експертиз, психології)	А. Еноф, П. Омагбон, Ф. Ехігатор [11]	Форензик – це діяльність, яка узагальнює й поєднує бухгалтерський облік, аудит, криміналістику, судові послуги та фінансові навички для виявлення та скорочення випадків шахрайства, а також запобігання ним.
	А. Рехман, Ф. Хашім [12]	Форензик – це багатопрофільна галузь, яка розглядає й оскаржує цивільні, кримінальні, економічні та фінансові претензії (ділові або особисті), ґрунтуючись на теоріях, методах і процедурах різних сфер (права, аудиту, бухгалтерського обліку, фінансів, економіки, психології, соціології та кримінології).
Як процес	А. Семенець [13]	Форензик – це процес вивчення звітності та господарських операцій компанії задля розроблення заходів з реагування на шахрайство, управління ним та запобігання його на підставі експертного судження про наявність фактів (порушення співробітниками та керівництвом компанії чинного законодавства; фальсифікація бухгалтерської та податкової звітності; випадки розкрадання або неналежного використання активів; корупція та зловживання повноваженнями; ризик шахрайства).

Джерело: побудовано за даними [6–13]

Таблиця 2

Порівняльна характеристика критеріїв аудиту та форензик

Критерій порівняння	Аудит	Форензик
Мета	Висловлення незалежної думки аудитора про відповідність показників фінансової звітності організації в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.	Виявлення фактів шахрайства, фінансових зловживань, інших злочинних дій з боку управлінського персоналу, працівників, третіх осіб, а також виявлення ризиків зловживань та розроблення системи заходів щодо їх усунення.
Суб'єкти	Аудитори, аудиторські фірми.	Аудиторські, консалтингові та юридичні фірми, внутрішні аудитори.
Об'єкти	Фінансова звітність.	Усі внутрішні процеси, діяльність, фінансові результати.
Наявність вимог щодо обов'язкового проведення у встановлених законодавством випадках	Так.	Ні.
Виявлення фактів шахрайства	Факт шахрайства може бути виявлений в процесі проведення.	Цілеспрямоване вивчення діяльності компанії задля виявлення фактів шахрайства.
Звітність	Аудиторський звіт та інші офіційні документи.	Перелік можливої звітної документації: – звіт про проведення аналітичних процедур; – звіт про встановлені факти шахрайства з доказами; – перелік недоліків внутрішнього контролю процесів і результатів; – можливі сценарії та схеми шахрайства; – рекомендації щодо системи управління ризиками.

Джерело: сформовано авторами

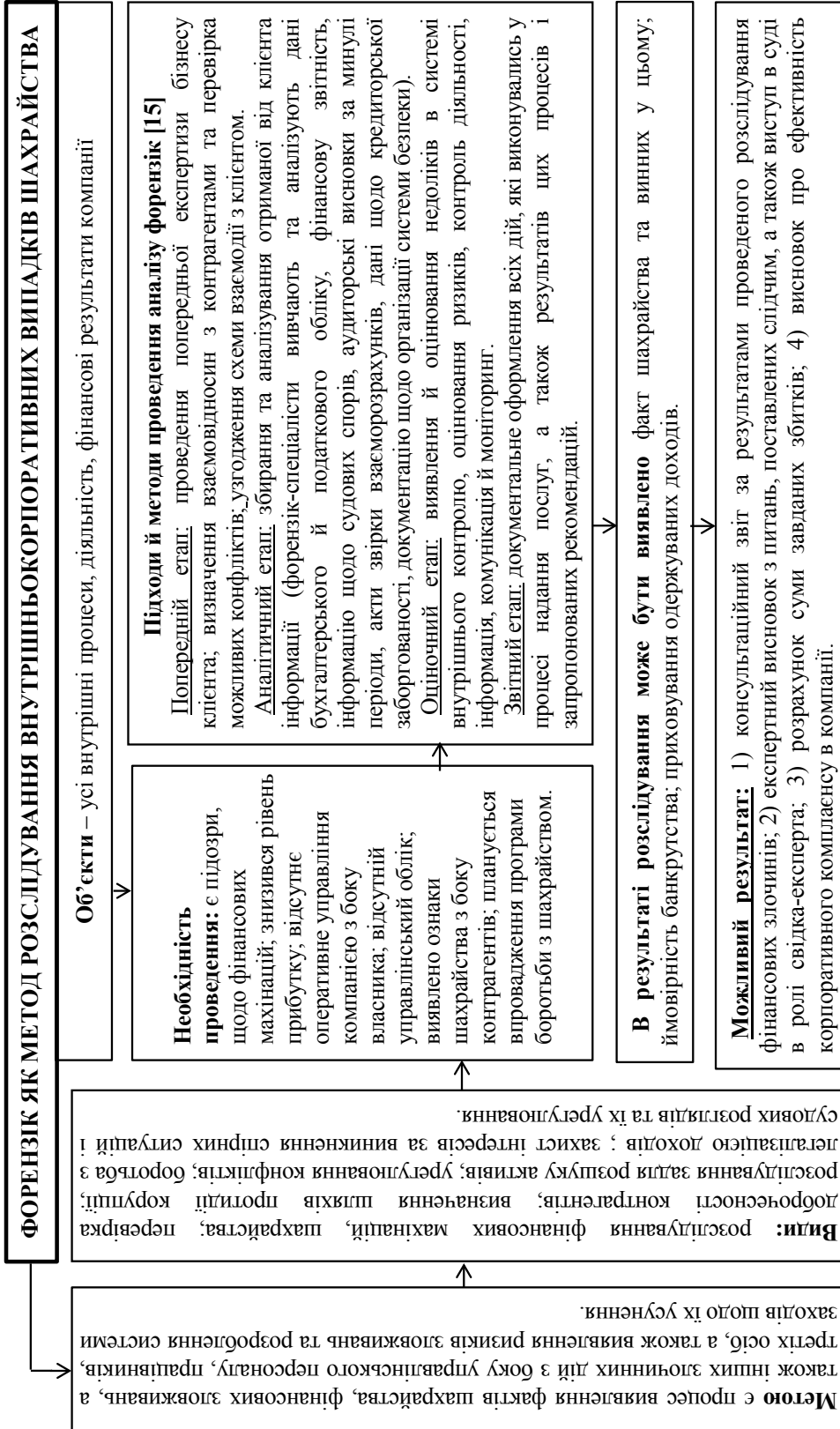

Рис. 1. Концептуальна модель форензик як методу розслідування внутрішньокорпоративних випадків шахрайства

Джерело: побудовано авторами

Основною відмінністю аудиту від форензік є те, що аудиторська діяльність регулюється на законодавчому рівні, а вимог щодо обов'язкового проведення форензік законодавством не встановлено. Проте компаніям необхідно замислитись про необхідність залучення форензік-спеціалістів, якщо є підозри, що у компанії відбуваються фінансові махінації; знизився рівень прибутку; власник не бере безпосередньої участі в оперативному управлінні компанією; відсутній контроль за економічною безпекою; не ведеться управлінський облік; невідомо, як реагувати в разі виявлення шахрайства; виявлено ознаки шахрайства з боку контрагентів; планується впровадження програми боротьби з шахрайством.

На відміну від аудиту, форензік-спеціалісти під час розслідування та виявлення проявів шахрайства використовують додаткові методи, зокрема опитування персоналу компанії та третіх осіб, перегляд комп'ютерних файлів і всієї документації (офіційної та неофіційної), яка зберігається на підприємстві. Також для розслідування можуть вивчатися дані з відкритих джерел, а саме публікації в засобах масової інформації, різноманітні сайти з «чорними списками» підприємств, бази контрагентів [14].

Алгоритм проведення форензік-процедур різний і залежить від мети його проведення, галузі, специфіки діяльності досліджуваної компанії. Загалом концептуальну модель форензік як методу розслідування внутрішньокорпоративних випадків шахрайства представлено на рис. 1.

Проте для вітчизняних підприємств форензік ще не може бути використаний повністю, оскільки в Україні недостатньо передумов для його поширення, тому, підтримуючи позицію Д. Долбнєвої, вважаємо, що бухгалтерській спільноті, представникам бізнесу та влади необхідно об'єднати свої зусилля, можливості й знання для створення умов поширення практики форензік на підприємствах задля запобігання корпоративному шахрайству та збереження коштів і ділової репутації суб'єкта господарювання [16].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у зв'язку зі збільшенням випадків шахрайства, а також складністю економічних злочинів форензік є ефективним видом контролю, метою якого є виявлення фактів шахрайства, фінансових зловживань, а також інших злочинних дій розслідувань. Крім фінансових розслідувань, що складають основу форензік, ця послуга включає пошук активів, виявлення ознак навмисного банкрутства, моніторинг підозрілих операцій, захист інтелектуальної власності, запровадження системи корпоративного комплаєнсу.

В реаліях ведення бізнесу в Україні вчасне проведення комплексних форензік-розслідувань дасть змогу українським компаніям гарантувати мінімізацію значних фінансових втрат і захистити власну ділову репутацію.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Форензік – ефективний інструмент юридичного супроводу бізнесу. *Закон і бізнес*. URL: https://zib.com.ua/ua/136987-forenzik_efektivniy_instrument_yuridichnogo_suprovodu_bizne.html (дата звернення: 24.12.2019).
2. Линник І. Юрбізнес на хвилі “forensic”. *Юридична газета*. 2018. № 18(620). URL: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/yurbiznes-na-hvili-forensic.html> (дата звернення: 24.12.2019).
3. Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2018 року: результати опитування українських організацій. Виведення шахрайства з тіні. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/pwc-gecs-2018-ukr.pdf> (дата звернення: 24.12.2019).
4. Ковбель А. Про шахрайство в українських компаніях. *НВ журнал*. 2017. № 30. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/pro-shahraystvo-v-ukrajinskih-kompaniyah-1717029.html> (дата звернення: 24.12.2019).
5. МЭБ-групп: мониторинг экономической безопасности. URL: <http://www.mebgroup.ru/forenzik-kontrol> (дата звернення: 24.12.2019).
6. Oyedokun G. Forensic Investigation and Forensic Audit Methodology in a Computerized Work Environment. URL: https://www.researchgate.net/publication/315433931_Forensic_Investigation_and_Forensic_Audit_Methodology_in_a_Computerized_Work_Environment (дата звернення: 24.12.2019).
7. Чернявський С., Користін О., Некрасов В. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: методичні рекомендації. Київ: Українська академія внутрішніх справ, 2017. 164 с.
8. Суйц В., Хорин А., Козельцева Е. Услуга форензик: профессиональное обучение и регулирование в зарубежных странах. *Аудит и финансовый анализ*. 2015. № 2. С. 74–83.
9. Doan M., McKie D. Financial investigations: Auditing research accounts of communication in business, investor relations, and public relations (1994–2016). *Public Relations Review*. 2017. Vol. 43. Issue 2. P. 306–313.
10. Stevenson G., Crumbley D. Defining a Forensic Audit. *Journal of Digital Forensics, Security and Law*. 2009. Vol. 4. № 1. P. 61–80.
11. Enofe A., Omagbon P., Ehigiator F. Forensic Audit and Corporate Fraud. *IARD International Journal of Economics and Business Management*. 2015. Vol. 1. No. 8. P. 55–64.
12. Rehman A., Hashim F. Forensic Accounting on Corporate Governance Maturity mediated by Internal Audit: A Conceptual Overview. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2018. T. 46. P. 161–168.
13. Семенець А. Форензік аудит як ефективний засіб антикризового управління торговельною діяльністю. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 4. С. 280–287. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-4-280-287>
14. Шевчук Ю. Форензік: як вчасно виявити шахрайство в бізнесі. *FEMIDA.UA: Юридичний журнал*. 2018. № 3(13). С. 33–36.
15. Соломіна Г. Форензік – інструмент фінансового розслідування діяльності підприємства. *Науко-*

вий вісник Мукачівського державного університету. 2018. № 2. С. 144–149.

16. Долбнєва Д. Шляхи трансформації системи боротьби з економічними злочинами в Україні з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу. *Science Rise*. 2019. № 2–3 (55–56). С. 21–27. <https://doi.org/10.15587/2313-8416.2019.163108>

REFERENCES:

1. Forenzik – efektyvnyj instrument jurydychnogo suprovodu biznesu [Forensic – an effective tool for legal support of business]. *Zakon i biznes*. Available at: https://zib.com.ua/ua/136987-forenzik_efektivnij_instrument_yuridichnogo_suprovodu_bizne.html (accessed 24 December 2019).

2. Lynnyk I. (2018) Jurbiznes na khvyli “forensic” [Legal Business on the Forensic Wave]. *Jurydychna gazeta*. № 18(620). Available at: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/yurbiznes-na-hvili-forensic.html> (accessed 24 December 2019).

3. Vsesvitnje doslidzhennja ekonomichnykh zlochniv ta shakhraystva 2018 roku: rezul'taty opytuvannja ukrajinsjkykh orghanizacij. Vyvedennja shakhraystva z tini [World Economic Crime and Fraud Survey 2018: Survey Results of Ukrainian Organizations. Fraud removal]. Available at: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/pwc-gecs-2018-ukr.pdf> (accessed 24 December 2019).

4. Kovbelj A. (2017) Pro shakhraystvo v ukrajinsjkykh kompanijakh [About fraud in Ukrainian companies]. *NV zhurnal*, vol. 30. Available at: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/pro-shakhraystvo-v-ukrajinskih-kompaniyah-1717029.html> (accessed 24 December 2019).

5. MEB-grupp: monitoring ekonomicheskoy bezopasnosti [MES groups: monitoring economic security]. Available at: <http://www.mebgroup.ru/forenzik-kontrol> (accessed 24 December 2019).

6. Oyedokun G. Forensic Investigation and Forensic Audit Methodology in a Computerized Work Environment. Available at: https://www.researchgate.net/publication/315433931_Forensic_Investigation_and_Forensic_Audit_Methodology_in_a_Computerized_Work_Environment (accessed 24 December 2019).

7. Chernjavskij S., Korystin O., Nekrasov V. (2017) Finansovi rozsliduvannja u sferi protydiji legalizaciji zlochnykh dokhodiv v Ukraїni [Financial investigations in

the field of combating the legalization of criminal incomes in Ukraine]. Kiev: Ukr. akademija vnutr. sprav. (in Ukrainian)

8. Suysts V., Khorin A., Kozel'tseva E. (2015) Usluga forenzik: professional'noe obuchenie i regulirovanie v zarubezhnykh stranakh [Forensic service: professional training and regulation in foreign countries]. *Audit i finansovyy analiz*, no. 2, pp. 74–83.

9. Doan M., McKie D. Financial investigations: Auditing research accounts of communication in business, investor relations, and public relations (1994–2016). *Public Relations Review*. 2017. Vol. 43. Issue 2. P. 306–313.

10. Stevenson G., Crumbley D. Defining a Forensic Audit. *Journal of Digital Forensics, Security and Law*. 2009. Vol. 4. № 1. P. 61–80.

11. Enofe A., Omagbon P. and Ehigiator F. Forensic Audit and Corporate Fraud. *IARD International Journal of Economics and Business Management*. 2015. Vol. 1. № 8. P. 55–64.

12. Rehman A., Hashim F. Forensic Accounting on Corporate Governance Maturity mediated by Internal Audit: A Conceptual Overview. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2018. T. 46. P. 161–168.

13. Semenets A. (2019) Forenzik audyt jak efektyvnyj zasib antykryzovogho upravlinnja torghov-eljnoju dijajnistju [Forensic Audit as an Efficient Means of Crisis Management of Trading Activities]. *Byznes-Inform*, no. 4, pp. 280–287. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-4-280-287>

14. Shevchuk J. (2018) Forenzik: jak vchasno vyjavyty shakhraystvo v biznesi [Forensic: how to detect fraud in business on time]. *FEMIDA.UA: Jurydychnyj zhurnal*, no. 3(13), p. 33–36.

15. Solomina A. (2018) Forenzik – instrument finansovogho rozsliduvannja dijajnosti pidpryemstva [Forensic is an enterprise activity financial investigation tool]. *Naukovyj visnyk Mukachivskogho derzhavnogho universytetu*, vol. 2, p. 144–149.

16. Dolbnjeva D. (2019) Shljakhy transformaciji systemy borotjby z ekonomichnymy zlochnymy v Ukraїni z urakhuvannjam dosvidu krajnj Jevropejskogho Sojuzu [Ways of transformation of the system of combating economic crimes in Ukraine with regard to the experience of the European union countries]. *Science Rise*. 2019, no. 2–3 (55–56), p. 21–27. <https://doi.org/10.15587/2313-8416.2019.163108>

Dubinina Maryna

Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxation
Mykolayiv National Agrarian University

Syrtseva Svitlana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Accounting and Taxation
Mykolayiv National Agrarian University

Yankovska Tetiana

Student
Mykolayiv National Agrarian University

FORENSIC AS A METHOD OF INVESTIGATION OF INTERNAL CORPORATE CASES OF FRAUD

The purpose of the article. To consider the essence of the concept of “forensics”, to establish and define the role of forensics as a method of investigation of intra-corporate fraud cases.

Methodology. General scientific and special methods of cognition are the methodological basis of the study. The content of the concept “forensic” is specified using theoretical generalization methods; the comparison of audit and forensic accounting using comparison method is carried out.

Results. The study found that the most common types of fraud faced by Ukrainian companies are asset theft, unreasonable and inappropriate spending. The most common ways to detect fraud in Ukraine are internal audit and informal internal sources. Only 10% of Ukrainian companies have experience in attracting external consultants to independent investigations. However, as practice shows, the very independent, unbiased view of the external specialist on the control system and business processes allows creating a high-quality system of preventive mechanisms for counteracting fraudulent actions and in general, improving the efficiency of business processes of the company. It is substantiated that forensic is one of the effective instruments of an independent economic investigation. As a result of the analysis and systematization of scientific publications, the definition of the concept “forensic” is presented, which should be understood:

- independent activity to identify, analyze, regulate financial, commercial, legal or other issues and develop procedures aimed at combating all types of corporate fraud;
- financial, legal, commercial business analysis service aimed at identifying and reducing risks of fraud, illegal activities and unethical conduct in the field of economic activity, conflict resolution;
- a type of control, with its own special methods, which generalizes and combines accounting, auditing, analysis, forensics, court services, profile the purpose of which is the process of revealing the facts of fraud, financial abuse, as well as other criminal acts by management staff, employees, third parties, and identifying the risks of abuse and developing a system of remedial action.

The main purpose of the forensic investigation was determined – identify fraud, financial abuse, and other criminal activity by management, employees, third parties, and identify the risks of abuse and develop a system of measures to address them.

For all the similarity of the forensics to the audit, however, there are clearly distinctive features that are addressed in article.

It is inserted that the procedure of conducting forensic procedures is different and depends on the purpose of its conducting, industry, specific activity of the investigated company.

Considering that the main purpose of forensics is to detect frauds, the authors have developed a conceptual scheme of forensics as a method of investigating intra-corporate fraud cases.

Practical implications. Thus, due to the increase in fraud cases as well as the complexity of economic crimes, forensics is an effective form of control aimed at detecting fraud, financial abuse and other criminal investigative activities. In addition to the financial investigations that form the basis of forensics, this service includes: search of assets, detection of signs of deliberate bankruptcy, monitoring of suspicious transactions, protection of intellectual property, and introduction of a system of corporate compliance.